Η ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΑΣ

Ἡ χθεσινή ὁμιλία τοῦ πρωθυπουργοῦ κ. Γ. Παπαδοπούλου πρός τάς Πρυτανικάς Ἀρχάς καί τάς Συγκλήτους των Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἱδρυμάτων τῆς Χώρας, παρουσία τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, εἰς τήν αἴθουσαν τῆς Βουλῆς, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἐθεώρησα σκόπιμον νά ἔχωμεν τήν σημερινήν συνάντησιν, προκειμένου νά τοποθετηθῶμεν ἐνώπιοι ἐνώπιοι καί, ἐκφράζοντες ἑκατέρωθεν τάς θέσεις καί τάς εὐθύνας μας, νά ἀντιμετωπίσωμεν ἀκεῖθεν τό καθῆκον μας, ἔχοντες, κατ' αὐτόν τόν τρόπον, πρό οἱασδήποτε ἐξελίξεως, διασαφήσει ἀπολύτως ἕκαστος τήν συμμετοχήν του καί τάς εὐθύνας του.

Θά ἀποπειραθῶ, πρίν εἰσέλθω εἰς τό κύριον θέμα, ἐπί τοῦ ὁποίου ἔκριναι σκόπιμον νά ἀναφερθῶ σήμερον ἐνώπιόν σας, μίαν περιγραφήν τῆς γενικῆς καταστάσεως, τήν ὁποίαν πρέπει νά θεωρῶμεν ὑπεύθυνα ὡς κατάστασιν ἐνδιαφέρουσαν τήν Κοινωνίαν μας, τήν Πολιτείαν μας, τό Ἔθνος μας.

Κύριοι, κατά τό Ἔθνος, εἶσθε μέλη τῆς πνευματικῆς του ἡγεσίας. Κατά τήν Κοινωνίαν, ἐντός τῆς Ἐπικρατείας, εἶσθε αὐτή αὐτή ἡ πνευματική ἡγεσία τῆς κοινωνίας. Κατά τήν Ἐκφρασιν τῆς Πολιτείας, εἶσθε Δημόσιοι Λειτουργοί, ὅπως καί ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι αὐτήν τήν στιγμήν διαχειριζόμεθα τάς εὐθύνας τῶν ἐξουσιῶν τῆς Πολιτείας.

Ὁ χῶρος, εἰς τόν ὁποῖον καί ὡς πνευματική ἡγεσία, ἀλλά, κυρίως, ὡς δημόσιοι λειτουργοί, ἀναφέρεσθε κατά τήν δράσιν σας καί τάς εὐθύνας σας, εἶναι περισσότερον ἐθνικός, παρά κοινωνικός ἢ πολιτειακός. Ὑπό τήν ἔννοιαν αὐτήν, ἡ τοποθέτησις καί ὑμῶν ἔναντι τῶν διαχειριζομένων τήν ἐξουσίαν, ἀλλά καί τῶν διαχειριστῶν τῆς ἐξουσίας, εἶναι ὁλίγον ἰδιότυπος ὡς πρός τήν ἔκφρασιν τῆς ἑκατέρωθεν εὐθύνης. Ὁ οἱοσδήποτε καί ἄν διαχειρίζεται τήν κρατικήν ἐξουσίαν, δέν ἔχει τό δικαίωμα, τοποθετούμενος πρό λειτουργῶν ἐντός τοῦ συστήματος ἐκπαιδεύσεως, πολλῷ δέ μᾶλλον, ὅταν ἀναφέρεται εἰς τήν κορυφήν τοῦ συστήματος ἐκπαιδεύσεως, ἡ ὁποία ταυτίζει τούς λειτουργούς τῆς ἐκπαιδεύσεως πρός τήν πνευματικήν ἡγεσίαν τοῦ τόπου, δέν ἔχει, ἐπαναλαμβάνω, τό δικαίωμα νά ἐκφράζῃ τήν οἱανδήποτε πολιτικήν θέσιν, ὑπό τήν ἔνναιαν, ποῦ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες συνηθίσαμεν νά θεωρῶμεν τήν πολιτικήν, ὡς πολιτικήν κομματικήν.

Ἀγωνιζόμεθα καί ἀναλισκόμεθα ὅλοι διά τήν Πατρίδα, διά τό Ἔθνος. Καί πρό αὐτῆς τῆς θέσεως, δέν ὑπάρχει θέσις δι' ὁποιανδήποτε ἄλλην ἔκφρασιν πολιτικῆς. Τοῦτο καί μόνον σημαίνει δι' ὅλους μας, ὅτι δέν ἠμπορεῖ νά μᾶς χωρίζῃ τίποτε. Διότι, ἐάν κάτι μᾶς χωρίζῃ, τότε δέν εἴμεθα συνεπεῖς κατά τήν τοποθέτησίν μας ἔναντι τῶν εὐθυνῶν μας. Εἰς αὐτό τό σημεῖον ὀφείλω νά σᾶς δηλώσω: Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν, κατά τήν περίοδον ποῦ ἀσκεῖται ἡ ἐξουσία ἀπό τούς φορεῖς τῆς ἐπαναστάσεως, ἐτοποθετήθημεν ἔναντι τοῦ οἱουδήποτε ἐξ ὑμῶν, μέ ὁποιαδήποτε ἄλλα κοιτήρια, πλήν αὐτῶν, τά ὁποῖα ἐθεωρήσαμεν ὅτι ἐκφράζουν μόνον ἐθνικήν θέσιν. Ἐάν ὑπῆρξαν ἐνέργειαι, αἱ ὁποῖαι διεμορφώθησαν εἰς ἄλλην ἔκφρασιν, τότε πρόκειται περί λάθους. Καί δεχόμεθα ὅτι ἠμπορεῖ νά ἔχωμεν διαπράξει λάθη, διότι τά λάθη εἶναι ἀνθρώπινα, καί ἡμεῖς δέν ὑποστηρίζαμεν ποτέ ὅτι εἴμεθα τίποτε περισσότερον ἀπό κοινοί ἄνθρωποι.

Ἡ διεθνής ἀβεβαιότης

Μέ αὐτάς τάς θέσεις, Κύριοι, πρέπει νά ἴδωμεν ποῦ εὑρισκόμεθα ὡς Ἔθνος. Γνωρίζετε, ἴσως κάλλιον παντος ἄλλου, διότι δύνασθε, ποῖα εἶναι ἡ Διεθνής κατάστασις. Ἔχομεν ἕνα κόσμον εἰς πλήρη ἀνατροχήν, ἀνατροχήν, ὄχι κατά τήν ἔκφρασιν τῶν πολιτικῶν κομματικῶν ὁμηγιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀναπτύσσονται εἰς τάς κοινωνίας, προκειμένου τοῦ διαγκωνισμοῦ περί τήν κατάκτησιν τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν μίαν πολιτικήν μερίδα ἢ τήν ἄλλην, ἀλλ' εἰς ἀνατροχήν, ἐκφραζομένην ἐπί τοῦ διεθνοῦς πεδίου πρό μιᾶς ἀβεβαιότητος διά τό μέλλον τῶν κοινωνιῶν, ἀβεβαιότητος, ἡ ὁποία ἔφθασε σήμερον νά ἐκφράζεται καί κατά τά ὅρια μέλη τῶν κοινωνιῶν, πολλῷ δέ μᾶλλον νά ὑφίσταται καί νά ἀναπτύσσεται κατά τά νέα μέλη τῶν κοινωνιῶν, τά ὁποῖα, εὐρισκόμενα πρό ἑνός ἀσαφοῦς καί ἀκαθορίστου καί μή δυναμένου νά περιγραφῇ ἢ νά διαγνωσθῇ μέλλοντος, ἀγωνιοῦν, καί πρί τήν ὕπαρξίν των ἀλλά καί, κοθ' ὅ μέρος δύνανται νά τοποθετηθοῦν καί ὡς κοινωνικά ὄργανα, διά τό μέλλον τῶν κοινωνιῶν, τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν μέλη. Ἐάν, ἐπάνω εἰς αὐτήν τήν ἀνισορροπίαν ποῦ δημιουργεῖται, ἐκ τῆς ἀβεβαιότητος περί τό μέλλον, τοποθετήσωμεν καί τήν ἔκφρασιν τῶν ἄλλων ἀδυναμιῶν, ποῦ δημιουργεῖ ἡ σύγκρουσις τῶν Ἐθνῶν ἢ Πολιτειῶν εἰς τόν κοινωνικόν ἢ γενικότερον διεθνῆ πολιτικόν χῶρον, θά εὕρωμεν τήν μορφήν τῆς καταστάσεως, τήν ὁποίαν πρέπει νά θεωρῶμεν ὅτι ἀντιμετωπίζομεν σήμερον. Τριπολικῶς ἔχει διαμορφωθῆ ὁ κόσμος. Δέν γνωρίζει κανείς εἰς ποίαν μορφήν ἰσορροπίας—ἐάν κατορθωθῇ νά ἀποκατασταθῇ ἰσορροπία—θά ἰσορροπηθοῦν αἱ Διεθνεῖς Δυνάμεις. Εἰς τόν χῶρον τοῦ τριπολικοῦ κόσμου ὑφίστανται δύο ἄλλα μεγάλα συγκροτήματα καί κατά τό πλῆθος, ἀλλά, κυρίως, κατά τήν οἰκονομικήν ἰσχύν: Τό συγκρότημα τῆς Εὐρώπης καί τό συγκρότημα τῆς Ἰαπωνίας. Παρ' αὐτοῖς ὅλοις τοῖς Ὀργανισμοῖς ὑφίσταται ὁ ὑπανάπτυκτος κόσμος, ὁ ὁποῖος ἀγωνιά νά ξεπεράσῃ τό φράγμα τῆς ὑπανοπτύξεως καί νά δικεδικήσῃ ἕνα μέρος τῶν ἀγαθῶν, τά ὁποῖα ὡς ἄτομον ἕκαστος ἢ ὡς κοινωνία, αἰσθάνεται ὅτι τοῦ ἀνήκει. Καί πρό αὐτῆς τῆς συγκρούσεως, δέν γνωρίζομεν εἰς ποίαν μορφήν θά ἰσορροπήσῃ ἡ παγκόσμιος, ἐν γένει, πολιτική, κοινωνική καί οἰκονομική κατάστασις. Πρέπει νά γνωρίζετε, ὅτι, τουλάχιστον μέχρι τά μέσα τοῦ 1974, εἶναι ἀδύνατον νά προβλέψωμεν, εἰς ποίαν μορφήν θά ἰσορροπήσῃ ἡ οἰκονομική ἀνατροχή, ἡ ὁποία ὑφίσταται καί κατά τό διεθνές ἐμπόριον καί κατά τό διεθνές νομισματικόν σύστημα.

Δέν γνωρίζω, ἐντός αὐτῆς, τῆς μέ τόσον ὀλίγα λόγια περιγραφῆς, τῆς καταστάσεως, πῶς πρέπει νά ἀντιλαμβάνεσθε τήν κατάστασιν τῆς χώρας μας. Δέν θά ἤθελα νά εἶμαι ἐγώ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θά ἀπεπειράτο νά τήν ἐμφανίσῃ ἐνώπιον ὑμῶν τῶν Διδασκάλων τοῦ Ἔθνους. Πιστεύω, ὅτι πρέπει νά ἔχετε τήν ἐπιμέλειαν ἢ νά ἔχετε τό ἐνδιαφέρον νά τήν μελετήσετε καί, ἐπειδή ἔχετε τήν ἱκανότητα, νά τήν ἔχετε γνωρίσει. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, καθ' ἅ λέγουν ἄλλοι περί ἡμῶν, καί ὄχι ἡμεῖς περί ἡμῶν αὐτῶν, πρέπει νά θεωρήσωμεν ὅτι εἴμεθα μία νησίς μέσα εἰς αὐτήν τήν διεθνῆ ἀνατροχήν, ἡ ὁποία ἐπέτυχε τά τελευταῖα χρόνια, ἐν ἡρεμίᾳ καί τάξει, νά ἀσχοληθῇ μέ τόν οἶκον της καί νά τακτοποιήσῃ κάπως καλύτερον, τουλάχιστον ἐξ ἐπόψεως παραγωγικότητος, τά τοῦ οἴκου της ὡς καί τά τῶν σχέσεών της μέσα εἰς αὐτόν τόν ἐν ἀνισορροπίᾳ ἀναπτυσσόμενον διεθνῶς κόσμον. Δέν εἶναι ἔργον ἡμῶν, ἡ τουλάχιστον δέν εἶναι ἔργον ἡμῶν μόνον τῶν διαχειριζομένων τήν ἐξουσίαν, κύριοι. Εἶναι ἔργον ὅλων μας, ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἐάν προσέφερε κάτι ἡ ἐξουσία, προσέφερε τάς συνθήκας καί τήν διαχείρισιν τῶν ἐξουσιῶν κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά ὑποβοηθήσουν τήν ἀτομικήν πρωτοβουλίαν, ἀλλά καί τήν ἐντός τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, κοθ' ὁμάδας, δράσιν, προκειμένου νά ἐπιτύχωμεν κάποιαν ἀποτελεσματικωτέραν ἀπάδοσιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ μας.

Δέν μέ ἐνδιαφέρει, κύριοι, ποῖος καί πόσον ἐκτιμᾷ αὐτό ἐξ ὑμῶν. Καί δέν μέ ἐνδιαφέρει, διότι ἡ σχέσις, ἐνώπιον τῆς ὁποίας τιθέμεθα, δέν εἶναι, ἐάν παραδέχεσθε τήν Διοίκησιν, τήν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις ἀσκεῖ σήμερον, ἀλλά μέ ἐνδιαφέρει ἐάν καί ὑμεῖς ἀντιλαμβάνεσθε τήν εὐθύνην σας, κοθ' ὅμοιον τρόπον, ὅπως τήν ἀντιλαμβάνεται ἡ Κυβέρνησις, ἐνώπιον τῶν προβλημάτων τοῦ τάπου, τοῦ Ἔθνους, τῆς Κοινωνίας μας, καί ἐάν θά ἔχετε τό δικαίωμα, ὡς ἐλευθέρα ἄτομα ἕκαστος ἐξ ὑμῶν, ἤ ἐάν ἔχετε τό δικαίωμα, ὡς ἄτομα κρίνοντα καί κρινόμενα, νά ἀνοπτύξετε τήν οἱανδήποτε θέσιν κριτικῆς ἐπί τῶν ἐνεργειῶν τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ θέσις σας, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἶναι ἀποδεκτή. Ἡ συζήτησις, ἐπίσης, εἶναι ἀποδεκτή. Καί αὐτό εἶναι κάτι, τό ὁποῖον δέν ἔχει θέσιν, κύριοι, οὔτε ἔναντι τῆς ἐξαρτήσεως ὅλων μας ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ καθήκοντος, πολλῷ δέ μᾶλλον δέν ἔχει θέσιν ἐν τῇ ἐξαρτήσει, τήν ὁποίαν ἔχομεν ἕκαστος ἔναντι τοῦ ὅλου ἐκ τῆς τοποθετήσεώς μας ἐντός τοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Πολιτείας. Καί ἐπ' αὐτοῦ σᾶς παρακαλῶ νά ἔχωμεν ἀπολύτως διασαφηνισμένην τήν θέσιν. Ἐγώ, μετά τῶν συνεργατῶν μου, ἐκφράσας τήν ἐξουσίαν τῆς ἐπαναστάσεως, δέν ἠρώτησα κανένα. Κατέλαβαν τήν ἀρχήν χρησιμοποιῶν τάς Ἐνόπλους Δυνάμεις. Ἦλθε μαζί ὁ ἐν ἀπαναστάσει καί ἀγανακτήσει, κατά τήν πλειοψηφίαν του, Ἑλληνικός Λαός.

Ποῖοι εἶναι οἱ σκοποί καί ἡ καθωρισμένη πορεία, εἶχον τήν εὐκαιρίαν καί ἄλλοτε νά ἀναφέρω, θά ἀναφερθῶ δέ πάλιν ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἰς ἄλλην περίπτωσιν. Δέν εἶναι ἡ στιγμή αὐτή, κατά τήν ὁποίαν θά ἤθελον νά ἀπασχολήσω ὑμᾶς. Εἶπον ὅμως τοῦτο, διά νά ἔλθω, μέ τήν ἄδειαν σας, νά περιγρόψω τήν ἰδιωτήν σας θέσιν. Καί ὅταν λέγω ἰδικήν σας, δέν ἐννοῶ ὑμῶν τῶν παρισταμένων, οὔτε κανενός ἐπωνύμου, ἐννοῶ τοῦ οἱουδήποτε ἑνός, ἄν ὑπόρχῃ, ὁ ὁποῖος θά ἠνωχλεῖτο καί θά διεφώνει, εἴτε μέ τόν τρόπον, κατά τόν ὁποῖον ἐκφράζεται ἡ ἐξουσία, εἴτε μέ τήν μορφήν τῆς ἐνεργείας, μέσω τῆς ὁποίας ἤθαμεν εἰς τήν ἐξουσίαν, εἴτε, ἄν θέλετε ἀκόμη, εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τάς ἐνεργείας τῆς Πολιτείας κατά τήν ἀνάπτυξιν τῆς ποιτικῆς, πολιτειακῆς δράσεως. Ἄν κάποιος διαφωνῇ, κύριοι, εἶναι τοῦ τό δικαίωμά του, ὡς ἐλεοθέρου Ἕλληνος πολίτου, οἱουδήποτε ἐπιτέδου. Δέν ἔχει ὅμως τό δικαίωμα νά διαφωνῇ ὡς δημόσιος λειτουργός. Ἡ συνέπεια πρός ἑαυτόν ἐπιβάλλει τήν παραίτησιν. Καί ἐπ' αὐτοῦ θά σᾶς παρακαλέσω, ὡς Διοίκησιν τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἱδρυμάτων, τήν θέσιν αὐτήν νά τήν διασαφήσετε καί εἰς τούς συναδέλφους σας. Δέν εἶναι παραδεκτόν νά ἀγωνιζόμεθα ἐντός μιᾶς ὀργανώσεως καί νά παραμένωμεν εἰς τήν ὀργάνωσιν, διαφωνοῦντες μέ τήν δράσιν της ἢ μέ ὅ,τιδήποτε ἄλλο. Ἡμποροῦμεν νά διαφωνοῦμεν ὡς ἐλεύθερα ἄτομα τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἠμποροῦμεν νά διαφωνοῦμεν ὡς ἐλευθέρως δρῶντες πολῖται, ἀλλ' ἐντός τῆς δημοσίας ὀργανώσεως ὀφείλομεν νά εἶμεθα συνεπεῖς πρός τά πλαίσια, τά ὁποῖα ἔχει χαράξει ἡ Πολιτεία κατά τούς νόμους καί τό Σύνταγμα.

Καί μέ τήν διασάφησιν αὐτῆς τῆς θέσεως, θά ἤθελον νά ἔλθω εἰς μίαν συνεννόησιν, ὅσον ἀφορᾶ τήν θέσιν τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἱδρυμάτων ἐν τῇ Πολιτείᾳ. Δέν θά σᾶς κουράσω, ἀναφερόμενος εἰς τό ὅτι αὐτά εἶναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ὅτι διοικοῦνται καί αὐτόν τόν τρόπον, ὅτι...ὅτι...ὅτι..., διότι τό γνωρίζετε καί ὑμεῖς, τουλάχιστον, ἐάν ὄχι καλλίτερον, ὅσον τό γνωρίζω καί ἐγώ.

Δέν νομίζω ὅτι ὑπόρχει περίπτωσις, κατά τήν ὁποίαν θά ἠμποροῦσε νά κατηγορηθῇ ἡ Κυβέρνησις, ὅτι, κοθ' οἱονδήποτε τρόπον, παρέβη τό τεθειμένον δίκαιον, εἰς ὅ,τι ἀφορᾶ τήν λειτουργίαν τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἱδρυμάτων. Δέν νομίζω, ὅτι θά ἠμποροῦσε νά κατηγορηθῇ ἡ Κυβερνησις, ὅτι κοθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἐξουσίας, δέν ἐτοποθέτησεν ὑνόπιον τῆς κοινωνίας τά Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἱδρύματα εἰς